

Діагностика ресурсного забезпечення діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК

ПРОБЛЕМИ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Межинська-Бруй О.Ю.

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Молочна промисловість привертає підвищену увагу з боку науковців до питань подальшого її розвитку в господарському комплексі України.

Молоко та молочні продукти завжди були присутні в раціоні харчування всіх верств населення. Натуральне молоко, як і будь-яка сировина, дорогий ресурс, і процеси його заготівлення, зберігання, переробки повинні бути ресурсозберігаючими. А для того, щоб підприємства, які займаються переробкою молока, розвивалися і зростали, вони повинні бути конкурентоздатними, платоспроможними, фінансово стійкими. Це вимагає від керівників підприємств постійно відшукувати резерви, які б забезпечували зниження виробничих витрат.

Ресурсозбереження є стратегічним направленням ефективної діяльності економічних суб'єктів, здійснюючих виробничу діяльність. В умовах жорсткої ринкової конкуренції ресурсозбереження є обов'язковим елементом господарської діяльності підприємства. Ресурсозбереження має свої коріння з часів планово-адміністративної економіки, однак сучасність вимагає нових підходів до управління ресурсним потенціалом підприємства.

В Україні з початком незалежності відбувається тенденція стрімкого зниження обсягів виробництва молока. Основною причиною зменшення обсягів виробництва молока за останні роки є скорочення поголів'я великої рогатої худоби. Ситуація, що склалася зумовлена рядом причин. В умовах розбалансованості ринкових відносин, коли вартість реалізації тваринницької продукції не відшкодовувала її собівартості, коли виник диспаритет цін на продукцію тваринництва і матеріально-технічні ресурси, при недосконалому системі регулювання ринку, коли значна кількість продукції реалізується через

посередників, які привласнюють значну частину прибутків, створену на стадії виробництва, при незадовільному рівні селекційно-племінної роботи та технологічного забезпечення, відсутності дієвої державної політики щодо створення сприятливих економічних умов для розвитку галузі, переважна частина господарств ліквідувала скотарство через його збитковість.

Основна проблема молочної промисловості України – сировинний дефіцит. Оскільки сировина займає 60 % витрат молокопереробних підприємств, ті з них, які не зможуть забезпечити виробництво сировиною впродовж року, значно втратять свої позиції на ринку.

Однією з основних проблем є те, що 80 % загального обсягу молока забезпечують приватні господарства населення. Однак, ресурсний потенціал господарств населення не забезпечує достатні темпи зростання обсягів виробництва продукції навіть для задоволення внутрішніх продовольчих потреб району і на даний час повністю вичерпаний. Більше того, в силу демографічних причин (старіння сільського населення) спостерігається наростаюча тенденція зменшення поголів'я корів на селі.

Сировина, що закупляється в населення, втрачає свої якісні показники під час транспортування, а також неможливість тривалого зберігання молока та молочних продуктів змушує виробників шукати ефективні способи заготівлі якісної сировини й оптимальні форми збуту продукції, вигідні і для продавця, і для покупця.

Ці проблеми вітчизняні підприємства вирішують по-різному. Деякі організації намагаються замінити частину молока немолочними інгредієнтами, сухими молокопродуктами чи маслом. Частина співпрацює з великими виробниками сировини чи будує власні молочні ферми. Невелика кількість переробних підприємств закупляє сировину у конкурентів, що істотно підвищує загальний рівень цін на молоко.

За відсутності економічних регуляторів розвитку тваринництва оптимістичні прогнози щодо збільшення надоїв молока та кількості фермерських господарств не вплинуть на стійку тенденцію його зменшення.

Дуже часто ціна закупівлі молока формується не під впливом попиту і пропозиції, а штучно. Сировинні війни між молокопереробними підприємствами за зону заготівлі підвищують ціну закупівлі молока задля витіснення конкурента. Крім зазначених механізмів на ціну впливають сезонні коливання виробництва молока. Це, ще одна проблема молочної промисловості України. Закупівельна ціна на молоко залежно від сезону відрізняється в 2–2,5 рази.

Пріоритети підприємств молочної промисловості спрямовані на збільшення частки закупівлі молока від великих виробників та, відповідно, зменшення закупівель молока від населення. Сировина від великих виробників значно дорожча, ніж від приватних господарств населення, однак підприємства роблять ставку на якість молока, яке закупляється.

Великі виробники мають можливість здійснювати інвестиції у свій бізнес, що поступово сприяє підвищенню якості сировини.

Сьогодні в Україні сировину стабільної якості запропонують близько 100 виробників. Однак цієї сировини не вистачає для завантаження потужностей усіх молокозаводів. Отже, між підприємствами посилюється конкуренція за великих постачальників молока.

Щоб забезпечити стабільність таких відносин, молокопереробні підприємства укладають довгострокові угоди з виробниками молока. Однак навіть тоді не має гарантії, що постачальник не погодиться на вигідніші умови конкурента. Саме тому багато підприємств намагається налагодити співпрацю з виробниками молока на постійній основі, стимулюючи їх не лише за рахунок ціни, а й неціновими методами.

Вітчизняна молочна промисловість потребує державної підтримки як, наприклад, в Білорусі, де аграріям надають пільгові кредити, що сприяло збільшенню в галузі інвесторів та виробників, і сьогодні вже відзначаються значні позитивні результати. Навіть сільське господарство в європейських країнах традиційно було на державній дотації.